

Konferencja

Dziecko zagrożone homofobią.
Homoseksualność w rodzinie a polityka społeczna
miasta.

Działania antidyskryminacyjne na terenie szkoły.

Izabela Podsiadło-Dacewicz

Poznań, 28 marca 2017 r.

Przeciwdziałanie homofobii w środowisku szkolnym

Motywacje

Cele

- Uświadomienie społeczności szkolnej czym jest homofobia i jakie są jej skutki.
- Kształtowanie postaw otwartości, zrozumienia i empatii wobec osób i grup narażonych na dyskryminację i wykluczenie z powodu orientacji seksualnej.
- Przeciwdziałanie motywowanej homofobią przemocy, dyskryminacji oraz wykluczeniu wobec uczennic i uczniów.
- Reakcja na sytuacje i problemy mające miejsce w szkole.
- Podejmowanie działań równościowych antydyskryminacyjnych jako jeden ze stałych elementów działań wychowawczych, w naturalny sposób pojawiający się w szkolnej rzeczywistości.

Przeciwdziałanie homofobii w środowisku szkolnym

Motywacje

Cele

- Realizacja zawartego w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z 6 sierpnia 2015 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek obowiązku prowadzenia zajęć z zakresu edukacji antydyskryminacyjnej (*w szkole lub placówce są realizowane działania antydyskryminacyjne obejmujące całą społeczność szkoły lub placówki*).
- Podejmowanie działań adresowanych do kadry szkolnej w celu zwiększenia wiedzy i świadomości w zakresie orientacji seksualnej, a także dyskryminacji ze względu na tę przesłankę, aby mogły skutecznie pracować wychowawczo, zapobiegać dyskryminacji i przemocy oraz wspierać uczennice i uczniów LGBT.
- Działalność edukacyjna obejmująca rodziców uczniów i uczennic.
- Działania edukacyjne adresowane do środowiska lokalnego.

Piramida nienawiści G. Allporta

Kierunki pracy

- Dostarczanie wiedzy
- Organizowanie możliwości doświadczania
- Ćwiczenie umiejętności
- Dostarczanie wzorów
- Wspomaganie rozwoju osobistego

REAGOWANIE

Dostarczanie wiedzy

- o grupach i zjawiskach objętych stereotypami i uprzedzeniami społecznymi;
- o samych stereotypach i uprzedzeniach;
- o różnicach międzykulturowych.

Zapisy dotyczące równego traktowania w statucie szkoły

Zobowiązanie szkoły do wychowania młodzieży w duchu tolerancji. Takie zapisy dają uczennicom i uczniom prawo do ochrony przed przemocą fizyczną i psychiczną, która jest najczęstszym przejawem dyskryminacji (w tym ze względu na orientację seksualną).

Projekt „Szkoła bez homofobii”

Głównym celem projektu było zwiększenie kompetencji osób doskonalących kadre nauczycielską szkół do przeciwdziałania i reagowania na przejawy homofobii w środowisku szkolnym, a w konsekwencji ograniczenie częstotliwości występowania przemocy motywowanej homofobią w polskich szkołach.

1. Szkolenia adresowane do kadr podmiotów prowadzących doskonalenie zawodowe nauczycielek/li: doradczyń/ców metodycznych, kadry trenerskiej placówek doskonalenia nauczycieli .
2. Opracowanie i druk podręcznika trenerskiego „Szkoła bez homofobii” zawierającego materiały edukacyjne i scenariusze zajęć dotyczące przeciwdziałania homofobii szkolnej i reagowania na jej przejawy.
3. Multiplikacja szkoleń.

Projekt realizowany przez Stowarzyszenie Lambda, Warszawskie Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń oraz Centrum Inicjatyw UNESCO w ramach Programu Obywatele dla Demokracji (finansowanego z funduszy EOG).

Warsztaty metodyczne „Funkcjonowanie gejów, lesbijek, osób biseksualnych i rola kadry pedagogicznej w szkole”

Seminaria „Wspieranie ucznia o orientacji nieheteroseksualnej w szkole”

Warsztaty metodyczne i seminaria są realizowane cyklicznie, a adresowane do wychowawców/wychowawczyń, pedagogów/pedagożek i psychologów/psycholożek pracujących w szkołach i placówkach oświatowych oraz poradniach psychologiczno-pedagogicznych.

1. Wymiana doświadczeń i inspiracja do podejmowania działań związanych z przeciwdziałaniem i reagowaniem na zachowania homofobiczne, które często połączone są z różnymi formami przemocy.
2. Dostarczenie wiedzy na temat sposobów rozmowy z uczniami/uczennicami na temat ludzkiej różnorodności,
3. Zapoznanie z procedurami reagowania (do jakich instytucji oraz jakie zdarzenia zgłaszać i gdzie, a które problemy rozwiązywać na terenie szkoły),
4. Wskazanie inspiracji/pomysłów na przeprowadzenie lekcji z młodzieżą na temat orientacji seksualnej i dyskryminacji uczennic/uczniów o orientacji nieheteroseksualnej w środowisku szkolnym.

Szkolenie dla Rady Pedagogicznej

Inicjatywa obejmowała:

- szkolenie pt. "Geje i lesbijki częścią społeczności szkolnej" dla

Rady Pedagogicznej w szkole;

- konferencję pt. „Przykłady historyczne we współczesnej edukacji antydyskryminacyjnej” dla nauczycieli/ek, dyrektorów/ek i pedagogów/żek powiatu i gminy Góra.

Liceum Ogólnokształcące im. A. Mickiewicza,
Góra, woj. dolnośląskie

Przychodnia Antyhomofobiczna

Aranżacja „przychodni”, w której „personel” przyjaźnie zachęcał do rozmowy, odpowiadał na pytania zainteresowanych i wręczał ulotki, wyjaśniając, czym jest/nie jest homoseksualność.

I Liceum Ogólnokształcące im. H. Sienkiewicza, Kędzierzyn-Koźle, woj. opolskie

Biblioteczka dotycząca sytuacji osób LGBT i homofobii

- Publikacje do biblioteczki pozyskano w trakcie spotkań i konferencji dotyczących równego traktowania, a także poprzez kontakt z organizacjami, które je wydały.
- W gabinecie pedagoga szkolnego dostępna jest biblioteczka dotycząca LGBT. Znajdują się w niej wydane w języku polskim publikacje poradnikowe i beletrystyczne, podejmujące tematykę homoseksualności i biseksualności.
- Ze zbiorów może skorzystać każda osoba – zarówno nauczycielki i nauczyciele jak uczennice i uczniowie szkoły. O możliwości skorzystania ze zgromadzonego zbioru pedagog szkolna informuje podczas prowadzonych zajęć z uczennicami i uczniami szkoły, a także kontaktów indywidualnych z osobami odwiedzającymi jej gabinet.
 - II LO im. Stefana Żeromskiego w Tomaszowie Mazowieckim

Uwzględnianie problematyki mniejszości seksualnych w prowadzonych lekcjach

Realizacja działania jest możliwa dzięki zainteresowaniu się kilku osób z kadry pedagogicznej tematyką dotyczącą mniejszości seksualnych i doświadczanej przez tę społeczność dyskryminacji, szczególnie w szkole. Przed podjęciem działań osoby te przygotowały się do rozmów z młodzieżą i reagowania na przejawy dyskryminacji korzystając z publikacji „Lekcja równości. Materiały dla nauczycieli i nauczycielek. Jak rozmawiać o orientacji seksualnej w szkole i wspierać młodzież”.

Podczas części prowadzonych lekcji i towarzyszących im dyskusji wplatane są wątki dotyczące osób LGBT. Przykładowo dzieje się to w trakcie omawiania zagadnień dotyczących modeli rodziny, współczesnych problemów młodzieży, relacji z innymi ludźmi. Nawiązywanie w trakcie lekcji lub na prowadzonym przez nauczycielkę/ la profilu na portalu społecznościowym do ważnych wydarzeń, które mają miejsce w Polsce i na świecie i dyskusowanie ich z młodzieżą.

nawiązywanie w trakcie lekcji lub na prowadzonym przez nauczycielkę/ la profilu na portalu społecznościowym do ważnych wydarzeń, które mają miejsce w Polsce i na świecie i dyskusowanie o nich z młodzieżą.

Organizowanie możliwości doświadczania

- kontakty z grupami objętymi stereotypami i uprzedzeniami społecznymi (integracja, wspólne działanie);
- doświadczenia, umożliwiające przeżycie i zrozumienie uczuć i działań innych osób w sytuacjach skrajnych.

Żywa Biblioteka

Żywa Biblioteka została organizowana w bibliotece, w Jeleniogórskim Centrum Informacji i Edukacji Regionalnej – Książnicy Karkonoskiej, gdzie zamiast zwykłych książek można było wypożyczyć „Książki” – Osoby reprezentujące grupy mniejszościowe, np.: osoby nieheteroseksualne. Czytelnik/Czytelniczka, po zapoznaniu się z regulaminem biblioteki, miał/a możliwość rozmowy z „Książką” przez 30 minut. Nad bezpieczeństwem wydarzenia oraz Książek czuwali bibliotekarze.

Wydarzenie zostało przygotowane przez wolontariuszy Centrum Inicjatyw UNESCO z Wrocławia wraz z grupą uczniów z jeleniogórskich szkół średnich. Wszyscy wcześniej brali udział w warsztatach dot. organizowania Żywej Biblioteki.

Żywa Biblioteka jest również realizowana przez Warszawskie Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych w ramach projektu „Zarządzanie różnorodnością w szkole/placówce. Jak przeciwdziałać dyskryminacji i związanej z nią przemocy w szkołach/placówkach?”

Spotkanie z osobami LGBT

Zaproszenie do szkoły i organizacja spotkania młodzieży z osobami LGBT (np., R. Biedroniem) - możliwość rozmowy o osobistych doświadczeniach związanych z byciem osobą o orientacji homoseksualnej, o skali homofobii w Polsce, działaniach organizacji LGBT.

Teatr Forum KPH

Przedstawienie składa się z 8 scenek z życia siedemnastoletniej Natalii, która jest lesbijką. Początkowo młodzież ogląda przedstawienie – jak w tradycyjnym teatrze. Scenki dotyczą różnych sytuacji i wyzwań, z którymi tytułowa Nata mierzy się w szkole i w domu.

Scenki, zgodnie z wyjściowym scenariuszem, kończą się niekorzystnie dla bohaterki, w sposób, z którym – w związku z rozpowszechnionymi uprzedzeniami – codziennie zмага się w Polsce wiele młodych osób LGBT.

Podczas drugiej części przedstawienia ochotniczki i ochotnicy z widowni mają okazję wziąć udział w przedstawieniu. Mogą wcielić się w rolę Natalii, by „na własnej skórze” sprawdzić, czy alternatywne sposoby zachowania i reagowania, jakie dla niej wymyślili, faktycznie mogą przyczynić się do poprawy jej sytuacji.

Wystąpienie rodzica z Akademii Zaangażowanego Rodzica „Wpływ wykluczenia na życie rodziny”

Pogłębienie wiedzy kadry szkoły na temat problemów osób LGBT. Stworzenie możliwości spotkania z matką osoby o orientacji homoseksualnej miało umożliwić spojrzenie na omawiane kwestie z perspektywy rodzica.

Nie umiem ocenić mojego przekazu, ale cisza jaka zapadła na sali skłoniła mnie do rozładowania sytuacji anegdotką, żeby nieco atmosferę rozluźnić. Mam nadzieję, że nie była to cisza oburzenia, ale cisza refleksji. Po spotkaniu jeden z nauczycieli chciał porozmawiać, lecz nie bardzo umiał znaleźć słowa. Przeprosił i odszedł. Był bardzo życzliwy i nieprawdopodobnie zaskoczony, i irracjonalnie tkwił w przekonaniu, że LGBT nie mają rodziców. Jestem przekonana, że u kilku osób na tej sali, przerodzi się to w poważne myślenie o zjawisku homofobii. Było to dla mnie zupełnie nowe doświadczenie, niezwykle ciekawe. Mam ogromną satysfakcję, że wzięłam udział w tym spotkaniu.

Matka geja

Liceum Ogólnokształcące im. A. Mickiewicza, Góra, woj. dolnośląskie

Ćwiczenie umiejętności

- efektywna komunikacja interpersonalna;
- konstruktywne rozwiązywanie konfliktów;
- krytyczne korzystanie z informacji;
- identyfikowania, rozpoznawanie i nazywanie podobieństw i różnic między ludźmi i grupami, przewidywanie ich możliwych konsekwencji i twórcze wykorzystywanie różnic;
- identyfikowanie ukrytych - opartych na stereotypach i uprzedzeniach - założeń i przekazów.

Szkolne Grupy Amnesty International (SGAI)

SGAI działają w Polsce od 2004 roku, w tej chwili jest ich ponad 130, w różnych rejonach Polski i typach szkół.

Działanie w ramach SGAI polega na edukacji na rzecz praw człowieka, co w naturalny sposób łączy się z prawami osób LGBT i przeciwdziałaniu homofobii. Od opiekuna czy opiekunki grupy oraz członkiń i członków zależy, jakie akcje będą przeprowadzać.

Mogą to być: udział w Maratonie Pisania Listów (niektóre osoby, w obronie których pisze się listy, są prześladowane z powodu tożsamości psychoseksualnej), debaty na tematy dotyczące praw osób LGBT, spotkania z przedstawicielami i przedstawicielkami różnych środowisk i organizacji, warsztaty, happeningi itp. Działania mogą być zarówno jednorazowe, jak i wpisywać się w szersze projekty i kampanie realizowane przez AI (np. „Razem mamy siłę: Stop dyskryminacji!”, „Prawa człowieka: Teraz! To jest w Twoich rękach”, „Szkola Przyjazna Prawom Człowieka. Stop Bullying”).

Klip „STOP dyskryminacji”

Młodzież uczestnicząca w projekcie samodzielnie dokonywała podziału zadań w projekcie w taki sposób, by każde z nich mogło wykorzystywać swoje umiejętności i zainteresowania.

W efekcie przeprowadzonych działań przygotowano łącznie dwa materiały dotyczące najważniejszych problemów związanych z dyskryminacją, występujących w społeczności lokalnej: klip „Stop dyskryminacji” oraz film dotyczący dyskryminacji osób otyłych.

Przygotowane filmy zostały zaprezentowane na profilu Facebook projektu (służącym publikowaniu także innych informacji dotyczących przeciwdziałania dyskryminacji dla społeczności szkolnej), a także podczas lekcji Wychowania do życia w rodzinie.

Maraton filmowy

Pomysł na realizację projektu powstał w oparciu o pracę z mentorem, który pracował ze szkołą w ramach projektu „Szkoła wolna od przemocy i dyskryminacji”.

W oparciu o przeprowadzone badanie skali i przejawów dyskryminacji podjęto decyzję o poruszeniu w kolejnej edycji maratonu tematyki dotyczącej dyskryminacji, w tym dyskryminacji ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową.

Za organizację maratonu odpowiadała grupa młodzieży z różnych klas, która zgłosiła się w odpowiedzi na zaproszenie skierowane przez jedną z nauczycielek. Wspólnie z nią młodzież dokonała wyboru repertuaru, przygotowała wydarzenia towarzyszące oraz promocję wydarzenia.

II LO im. Stefana Żeromskiego w Tomaszowie Mazowieckim

Dostarczanie wzorów

- wzór osoby tolerancyjnej;
- wzór skutecznego negocjatora i mediatora;

Rozwój osobisty

- samoświadomość, autorefleksja, rozumienie siebie;
- określenie tożsamości osobistej i tożsamości społecznej;
- samoocena i poczucie własnej wartości;
- postawy prospołeczne.

Stop Homofobii – 17 maja

Działania w szkole i w przestrzeni miejskiej w Dniu przeciw Homofobii:

- manifestowanie sprzeciwu wobec homofobii,
- zaangażowanie w działania Prezydenta Miasta i lokalnych mediów,
- organizacja wielokolorowego pochodu i happeningu w centrum miasta.

Podczas happeningu zachęcano mieszkańców/nki miasta, aby odbijały swoje dłonie na plakacie *Stop Homofobii*.

Jak skutecznie przeciwdziałać? Kto i co?

Trzy strony, które biorą udział w dyskryminacji i związanej z nią przemocy:

- osoba lub osoby stosujące zachowania dyskryminujące;
- osoba doświadczająca dyskryminacji i związanej z nią przemocy;
- świadkowie.

Każda skuteczna strategia zapobiegania prześladowaniom musi zaangażować udział wszystkich trzech stron;

Prześladowanie homofobiczne to prześladowanie motywowane uprzedzeniami wobec osób homoseksualnych, np. przemoc psychiczna, relacyjna, werbalna, fizyczna lub cyber skierowana przeciwko danej osobie z powodu jej orientacji seksualnej, rzeczywistej lub domniemanej.

Rezultaty

- Uczennice i uczniowie otrzymują ze strony szkoły czytelny sygnał, że dyskryminacja osób LGB jest niedopuszczalna i że nie ma na nią przyzwolenia.
- Zwiększenie wiedzy i świadomości dotyczącej istoty homo- i biseksualności, dyskryminacji osób LGB, a także umiejętności przeciwdziałania zjawisku homofobii.
- Poszerza się wiedza i zakres kompetencji wychowawczych nauczycielek i nauczycieli – osoby te nabywają informacje i umiejętności niezbędne do, przeciwdziałania dyskryminacji, wykluczeniu i przemocy ze względu na faktyczną lub domniemaną nieheteroseksualną orientację uczennic i uczniów, motywację do działania w takich sytuacjach, a także kompetencje do wspierania osób LGBT w szkole.
- Uwzględnianie wątków dotyczących osób LGBT, zagadnienia homo- i biseksualności w prowadzonych na co dzień zajęciach lekcyjnych oraz w organizowanych w szkole specjalnych inicjatywach.
- Integrowanie środowiska szkolnego wokół ważnych celów i działań wychowawczych.
- Nawiązanie współpracy z zewnętrznymi podmiotami, które oferowały wsparcie merytoryczne, przekazywały materiały informacyjne i udzielały wskazówek.

Bibliografia:

- „Antydyskryminacja. Pakiet edukacyjny”, Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa, 2005.
- Branka Maja, Cieślikowska Dominika, (red.), „Edukacja antydyskryminacyjna. Podręcznik trenerski”, Stowarzyszenie Willa Decjusza, Kraków 2010.
- „Dobre praktyki w edukacji zdrowotnej i profilaktyce hiv. Odpowiedzi sektora edukacji na homofobiczną przemoc rówieśniczą”, UNESCO, Kampania Przeciw Homofobii, Warszawa 2014.
- Gordon Allport „The nature of prejudice” Cambridge, Massachusetts, Addison-Wesley Pub. Co., 1954.
- „Kompas. Edukacja o prawach człowieka w pracy z młodzieżą”, wyd. w j. ang. Council of Europe, 2002, wyd. polskie Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie oraz Stowarzyszenie dla Dzieci i Młodzieży SZANSA w Głogowie, Warszawa 2005.
- „Kompasik. Edukacja na rzecz praw człowieka w pracy z dziećmi”, wyd. w j. ang. Council of Europe, 2007, wyd. polskie Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie oraz Stowarzyszenie dla Dzieci i Młodzieży SZANSA w Głogowie, Warszawa 2009.
- „Lekcja Równości. Postawy i potrzeby kadry szkolnej i młodzieży wobec homofobii w szkole” Kampania Przeciw Homofobii, Warszawa 2012.
- „Lekcja Równości. Materiały dla nauczycieli i nauczycielek. Jak rozmawiać o orientacji seksualnej w szkole i wspierać młodzież”, Kampania Przeciw Homofobii, Warszawa 2013.
- „My, rodzice. Pytania i odpowiedzi rodziców lesbijek, gejów i osób biseksualnych”, Kampania Przeciw Homofobii, Warszawa 2011.
- Przykłady działań na rzecz zmian w środowisku szkolnym i lokalnym. Dobre praktyki w pracy z młodzieżą”, Stowarzyszenie Amnesty International, Warszawa 2014.
- „Szkoła bez homofobii. Podręcznik trenerski”, Stowarzyszenie Lambda, Warszawa 2016.